

UDK 528.472:341.221.2:551.468(497.5)(210.5)
Stručni članak

Evidentiranje i obilježavanje pojasa pomorskog dobra

Draško MARŠANIĆ – Rijeka*

SAŽETAK. Ovim je uratkom detaljno opisan i pojašnjen postupak provođenja odluke o granici pomorskog dobra na kopnu Vlade Republike Hrvatske kako ga propisuje "Pravilnik o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra". Također je ukratko opisan sadašnji postupak koji prethodi donošenju odluke o granici pomorskog dobra, te podržan prijedlog da se pri snimanju za katastar zemljišta kao granica između kopna i mora usvoji slojnica + 0,38m.

Ključne riječi: pomorsko dobro, granica, katastar, obala

1. Uvod

Koliko je velika važnost pomorskog dobra govori činjenica da se pomorsko dobro, navedeno kao "more i morska obala", nalazi upisano u članku 52. Ustava Republike Hrvatske među dobrima koja imaju posebnu zaštitu Republike:

"More, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku, imaju njezinu osobitu zaštitu."

Zakon koji posebno određuje da je pomorsko dobro od interesa za Republiku Hrvatsku je Pomorski zakonik ("Narodne novine", br. 17/94, 74/94 i 43/96). U članku 48. toga zakona propisano je:

"Pomorsko dobro je opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, ima njenu osobitu zaštitu, a upotrebljava i/ili koristi se pod uvjetima i na način propisan zakonom."

Što je točno pomorsko dobro također je određeno u Pomorskom zakoniku, pa se tako u članku 49. navodi:

*Draško Maršanić, dipl.inž., R. Mihić 21, 51000 Rijeka

“Pomorsko dobro čine unutrašnje morske vode i teritorijalno more, njihovo dno i morsko podzemlje te dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen javnoj pomorskoj upotrebi ili je proglašen takvim.

U svezi sa stavkom 1. ovoga članka, pomorskim dobrom smatraju se: morska obala, luke, lukobrani, nasipi, sprudovi, hridi, grebeni, ušća rijeka koje se izljevaju u more, kanali spojeni s morem te u moru i podmorskom podzemlju živa i neživa prirodna bogatstva (ribe, rude i dr.).”

Od svih nabrojanih sastavnica pomorskog dobra, predmet ovog uratka, a i Pravilnika o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra, je:

“dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen javnoj pomorskoj upotrebi ili je proglašen takvim”, odnosno sve nabrojeno u 2. stavku članka 49., osim: “u moru i podmorskom podzemlju živa i neživa prirodna bogatstva (ribe, rude i dr.).”

Geodetski gledano, kopneni dio pomorskog dobra je dio kopna koji je omeđen s jedne strane morem, a s druge strane crtom (granicom, međom) što dijeli pomorsko dobro od ostalog zemljišta koje nije pomorsko dobro, na kontinentu ili na otoku. Ta “geodetska definicija” vrijedi, naravno, nakon što se odredi granica pomorskog dobra.

Međa kopnenog dijela pomorskog dobra prema moru (unutrašnjim morskim vodama) pravno nije zanimljiva jer ne čini granicu pomorskog dobra i može se tehnički točno odrediti.

Međutim, tehničko određivanje međe prema moru ima nekoliko mogućih rješenja, od kojih ću navesti dva:

a) U Pomorskom zakoniku u stavku 1. članka 50. određeno je:

“Morska obala se proteže od crte srednjih niskih voda ...”

Prema toj odredbi moglo bi se zaključiti da je propisana granica između kopna i mora na crti srednjih niskih voda. Međutim, po starinskom običaju, koji je prihvaćen i u međunarodnom pravu mora, dijelovi mora između crte niske vode i crte visoke vode su, nepobitno, unutrašnje morske vode. Taj prostor pripada dakle moru, iako je periodično plavljen, odnosno “suh”. Širina tog pojasa je neznatna kod strme obale, a kod blago položene obale je veće širine, što ovisi o nagibu obale i o veličini amplitude morskih mijena. Prema tome, crta srednjih niskih voda ne bi bila prihvatljiva kao međa morske obale s morem.

b) Na pomorskim kartama koje izdaje Državni hidrografski institut u Splitu kao granica između kopna i mora nacrtana je crta presjeka srednje razine visokih voda s kopnom. Taj je standard za pomorske karte Institut usvojio na preporuku Međunarodne hidrografske organizacije.

U propisima za izradbu katastarskih planova, koliko mi je poznato, nije određeno kako se snima granica između kopna i mora. Uobičajeno je da se u klasičnoj izmjeri snima ili trenutačna crta dodira mora s kopnom ili crta vidljivih tragova na obali što ih more ostavlja u procesu svog osciliranja. U fotogrametrijskoj izmjeri kao granica može se kartirati ili vidljiva crta trenutačnog dodira mora s kopnom u vrijeme snimanja ili crta koju određuje nulta geodetska (nivelmanska) visina, odnosno nulta slojnica, ovisno o dogovoru s izvođačem.

Vjerujem da će se uskoro donijeti propisi za određivanje načina snimanja granica (međa) između kopna i mora. Logično bi bilo za katastarske planove usvojiti isti standard kao i za pomorske karte, pa da se kao katastarska međa između kopna i mora, odnosno crta morske obale, nacрта presjek srednje razine visokih voda s kopnom. Ta je razina, kako navodi Državni hidrografski institut, za hrvatski dio Jadranskog mora prosječno za 38 cm viša od geodetske nule, pa bi granica između kopna i mora bila slojnica +0,38 m.

Međa pomorskog dobra prema kopnu, odnosno prema zemljištu koje nije pomorsko dobro, koja čini granicu pomorskog dobra, tehnički nije određena, pa se njome posebno i relativno opširno bavi Pomorski zakonik. Tako se u članku 50. navodi:

“Morska obala se proteže od crte srednjih niskih voda i obuhvaća pojas kopna koji je ograničen crtom do koje dopiru najveći valovi za vrijeme nevremena kao i onaj dio kopna koji po svojoj prirodi ili namjeni služi korištenju mora za pomorski promet i morski ribolov, te za druge svrhe koje su u vezi s korištenjem mora, a koji je širok najmanje šest metara od crte koja je vodoravno udaljena od crte srednjih viših visokih voda.

Crtu srednjih viših visokih voda utvrđuje Državni hidrografski institut.

Za slučaj da morska obala određena u smislu stavka 1. ovoga članka obuhvaća područja kopna nejednakih širina, kao pomorsko dobro smatrat će se područje kopna veće širine.

Iznimno, na prijedlog tijela jedinica lokalne samouprave posredstvom županijske skupštine, ministar može odrediti da se morskom obalom smatra širi dio kopna od onog određenog u stavku 1. ovoga članka ako ono po svojoj prirodi ili namjeni služi ili može služiti općoj upotrebi ili užu dio kopna ako to zahtijeva postojeće stanje na obali (potporni zidovi, zidovi zgrada kulturnih, vjerskih i sl.).

Morska obala uključuje i dio kopna nastao nasipavanjem.

U slučaju dvojbe da li određeno dobro predstavlja pomorsko dobro, odluku donosi Vlada Republike Hrvatske, uz predhodno pribavljeno mišljenje državnog pravobranitelja.”

U prvom tekstu Pomorskog zakonika (“Narodne novine”, br. 17/94) bila je točno određena širina kopna koje se smatra morskom obalom: *“dio kopna koji je širok šest metara od crte koja je vodoravno udaljena od crte srednjih viših visokih voda”*. Tako su zakonski i tehnički određenom širinom kopna geodeti samostalno mogli određivati pomorsko dobro na znatnom dijelu obale.

Novelom Pomorskog zakonika (“Narodne novine”, br. 74/94) iza riječi “širok” dodana je riječ *“najmanje”*, pa se ona ranija tehnička određenost potpuno izgubila.

Zakonodavac do sada nije nikome dao ovlaštenje za određivanje kopnene granice pomorskog dobra u slučaju kada nema dvojbe o položaju te granice, odnosno drži da na svakom i najmanjem dijelu morske obale postoji dvojba.

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza donijelo je u lipnju 1996. godine rješenje kojim su osnovana povjerenstva za granice pomorskog dobra (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) u županijama na čijem području postoji pomorsko dobro. Zadatak je Povjerenstva da na zahtjev Ministarstva izradi mišljenje (s obrazloženjem) o predmetnoj granici pomorskog dobra. Ministarstvo je istodobno izdalo i *Naputak za rad*

povjerenstva za granice pomorskog dobra na morskoj obali, pa su se do sada, slijedom tog naputka, granice pomorskog dobra određivale kao da postoji dvojba, odnosno po postupku koji propisuje 6. (posljednji) stavak članka 50. Pomorskog zakonika.

U praksi to izgleda ovako:

Zainteresirana stranka (vlasnik zemljišta, lokalna samouprava, postojeći korisnik /koncesionar – u nastavku teksta: podnositelj zahtjeva) podnese zahtjev za određivanje granice pomorskog dobra Ministarstvu pomorstva, prometa i veza. Ministarstvo prosljedi zahtjev nadležnom županijskom povjerenstvu za granice pomorskog dobra. Povjerenstvo izradi prijedlog granice (mišljenje) i dostavi ga Ministarstvu, koje prijedlog pregleda i dostavi na mišljenje Državnom pravobranitelju, pa ako je mišljenje pozitivno, Vlada donosi:

“Odluku/Uredbu o određivanju granice pomorskog dobra na dijelu k.o. _____”, koja se objavljuje u “Narodnim novinama”.

U dvije i pol godine otkada postoje povjerenstva, Vlada je donijela samo 63 odluke koje određuju granice pomorskog dobra u ukupnoj duljini od 24,3 km obale. Po županijama ti su podaci početkom 1999. godine izgledali ovako:

Red. broj	Naziv županije	Broj odluka	Ukupno km
1.	Istarska županija	5	5,3
2.	Primorsko-goranska županija	13	6,0
3.	Ličko-senjska županija	2	0,3
4.	Zadarska županija	22	10,0
5.	Šibensko-kninska županija	10	1,1
6.	Splitsko-dalmatinska županija	0	0
7.	Dubrovačko-neretvanska županija	11	1,6

Taj nadasve skroman rezultat ponajprije je odraz slabog interesa pravnih a naročito fizičkih osoba za pokretanje postupka za utvrđivanje granice pomorskog dobra te dugotrajnog i složenog postupka za konačno utvrđivanje granice. Kako povjerenstva ne utječu na priljev zahtjeva za utvrđivanje granice pomorskog dobra, ti podaci ne daju pravu sliku rada svakog pojedinog povjerenstva. K tomu, neki prijedlozi granica pomorskog dobra, za koje je Povjerenstvo uredno odradilo svoj dio posla, nisu prošli na “višoj instanci” pa nisu ni uvršteni u tu tablicu. Uz to, povjerenstva su se bavila i drugim poslovima, npr. izradbom prijedloga granica lučkog područja na kopnu i na moru za luke posebne namjene, a te granice nisu objavljivane u “Narodnim novinama”, jer nisu granica pomorskog dobra.

2. Pravilnik o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra

Da bi se odluka Vlade Republike Hrvatske o granici pomorskog dobra provela u život, odnosno kako bi se učinilo vidljivim da određena katastarska čestica pripada

pomorskom dobru, trebalo je propisati radnje i imenovati izvršitelje tih radnji. Obveza donošenja takvog propisa istaknuta je u članku 32. st.1. t.3. Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika ("Narodne novine", br. 43/96):

"Ministar će najkasnije u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona donijeti propise o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra."

Na temelju navedene odredbe donesen je Pravilnik o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra (u daljnjem tekstu: Pravilnik), koji je objavljen u "Narodnim novinama" broj 7/98, a stupio je na snagu 31. siječnja 1998. godine.

Pravilnik ima samo 13 članaka, podijeljenih u tri poglavlja:

- I. Temeljne odredbe
- II. Postupak evidentiranja i obilježavanja pomorskog dobra
- III. Završne odredbe

U daljnjem tekstu razrađen je sadržaj Pravilnika po poglavljima, odnosno po člancima. Također su pojašnjene neke odluke i postupci, te upozoreno na stanje koje je dovelo do propisivanja nekih postupaka.

2.1. Temeljne odredbe

U prva dva članka Pravilnika navodi se da se njime propisuju radnje potrebne za evidentiranje pomorskog dobra u zemljišnoj knjizi i katastru zemljišta te radnje za obilježavanje granice pomorskog dobra na zemljištu. Zatim, da se evidencija o pomorskom dobru vodi po propisima o evidenciji nekretnina, odnosno zemljišta, te da se pritom primjenjuju odredbe Zakona o geodetskoj izmjeri i katastru zemljišta i Zakona o zemljišnim knjigama.

U članku 3. propisuje se da postupak koji prethodi donošenju odluke o određivanju granice pomorskog dobra provodi Povjerenstvo za granice pomorskog dobra, koje se osniva za svaku županiju na čijem području postoji pomorsko dobro. Povjerenstvo ima osam članova, koji su predstavnici sljedećih tijela:

- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza
- Lučka kapetanija
- Županijski ured za pomorstvo (dva člana)
- Županijski ured za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša
- Županijski ured za geodetske i katastarske poslove
- Županijsko pravobraniteljstvo
- Lokalna samouprava (promjenljivi član).

Kako će se vidjeti iz daljnje obradbe teksta Pravilnika, navedeno Povjerenstvo ima važnu ulogu ne samo u postupku do donošenja odluke, nego i u provođenju odluke o određivanju granice pomorskog dobra, odnosno u postupku evidentiranja pomorskog dobra u službene evidencije.

2.2. Postupak evidentiranja i obilježavanja pomorskog dobra

Sve dosadašnje odluke Vlade o određivanju granice pomorskog dobra sadrže stavak koji glasi: "Na temelju ove odluke, nadležna tijela izvršit će potrebne radnje u svezi evidencije pomorskog dobra". Do donošenja Pravilnika nije se znalo koja su to tijela i što im je činiti, jer u dosadašnjoj praksi nije bilo sličnih postupaka. U drugom po-

glavlju Pravilnika taj je postupak opisan slijedom događanja, a tijela koja sudjeluju u postupku evidentiranja su: Povjerenstvo, Državni pravobranitelj, tijelo nadležno za katastar zemljišta i zemljišna knjiga. Slijed postupanja je sljedeći:

Nakon objave odluke o određivanju granice pomorskog dobra u "Narodnim novinama", na temelju dostavljenih kopija katastarskog i zemljišnoknjižnog plana u ranijem postupku i uvida na terenu, koji je također bio izvršen u postupku do donošenja odluke, Povjerenstvo utvrđuje je li potrebno izraditi geodetski elaborat kojim bi se omogućilo da cijeli tok predmetne granice pomorskog dobra ide po međama katastarskih čestica, te da u katastarskim i zemljišnoknjižnim planovima granica između kopna i mora bude identična i u skladu sa stvarnim stanjem na terenu (Članak 4. Pravilnika).

Povjerenstvo će odlučiti da nije potrebno izraditi geodetski elaborat kada utvrdi da granica pomorskog dobra ide u cijelom toku po međama postojećih katastarskih čestica i da granica između kopna i mora na planovima odgovara stvarnom stanju na terenu.

Na temelju ranijeg uvida na terenu odlučit će je li potrebno na terenu izvršiti obilježavanje granice pomorskog dobra, što naravno ovisi o tome jesu li postojeće međe katastarskih čestica na terenu već prije obilježene. Ako granicu treba dodatno obilježiti, izvijestit će o tome podnositelja zahtjeva, dajući pri tome nužne upute i rok do kojeg obilježavanje treba izvršiti.

Povjerenstvo će zatim izraditi popis svih čestica, prema katastarskom i zemljišnoknjižnom stanju, koje prema predmetnoj odluci pripadaju pomorskom dobru te ga uz zahtjev za izradbu naloga za upis katastarskih čestica kao pomorskog dobra dostaviti Državnom pravobranitelju (Članak 5. Pravilnika).

Državni će pravobranitelj, radi provedbe članka 1038. Pomorskog zakonika, izraditi nalog da se u katastarskoj i zemljišnoknjižnoj evidenciji česticama iz popisa Povjerenstva upiše svojstvo: pomorsko dobro (opće dobro) (Članak 5. Pravilnika).

Kada Povjerenstvo utvrdi da granica pomorskog dobra ne ide u cijelom toku po postojećim međama katastarskih čestica, odnosno da granica između kopna i mora na planovima ne odgovara stvarnom stanju na terenu, izvijestit će podnositelja zahtjeva pismenim putem o potrebi izradbe geodetskog elaborata, te mu odrediti rok predaje elaborata koji ne smije biti kraći od tri mjeseca ni dulji od godine dana. Po potrebi Povjerenstvo može dati i dodatne upute u svezi s obilježavanjem granice pomorskog dobra i drugog (Članak 6. Pravilnika).

Izradeni geodetski elaborat dostavlja se Povjerenstvu radi potvrđivanja da je elaborat izrađen u skladu s odlukom o granici i danim uputama (Članak 7. st. 1. Pravilnika).

Prilikom pregleda geodetskog elaborata Povjerenstvo ne pregledava sadržaj i ne ocjenjuje kakvoću elaborata, jer je za to nadležan mjesni katastarski ured. Povjerenstvo pregledava samo je li se izvršila parcelacija zemljišta prema predmetnoj odluci o određivanju granice pomorskog dobra kako bi granica pomorskog dobra, nakon provedbe geodetskog elaborata, išla cijelim tokom po međama katastarskih čestica. Taj je postupak u stvari preslikan postupak potvrđivanja geodetskog elaborata koji provode uredi za prostorno uređenje kada se elaboratom osnivaju građevne parcele u skladu s lokacijskom dozvolom. Osim toga Povjerenstvo provjerava odgovara li granica između kopna i mora stvarnom stanju granice i objekata na terenu. (Iako to ne piše u Pravilniku, razumije se da će Povjerenstvo zatražiti ispravak ili dopunu elaborata ako ocijeni da je to potrebno).

Tom odredbom Pravilnika osigurano je da se u službene evidencije provede, po položaju, točno ona granica pomorskog dobra koja je određena predmetnom odlukom o određivanju granice pomorskog dobra. Za stručnu potvrdu da je parcelacija čestica izvršena kako to zahtijeva provedba predmetne odluke, određeno je nadležno Povjerenstvo, jer je to tijelo izradilo prijedlog odluke i tehnički ga opremilo. Pri potvrđivanju geodetskog elaborata stručni dio posla za Povjerenstvo obaviti će geodetski stručnjak, član Povjerenstva.

Nakon potvrđivanja geodetskog elaborata Povjerenstvo ga dostavlja nadležnom katastarskom uredu i o tome izvještava podnositelja zahtjeva (Članak 7. st. 2. Pravilnika).

Katastarski ured provodi uobičajeni cjeloviti pregled geodetskog elaborata, te poziva izvođača na moguće ispravljanje nedostataka u elaboratu i uplatu propisanih posebnih pristojbi. [Članak 1. st. 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim pristojbama ("Narodne novine", br. 131/97) propisuje da obveza plaćanja propisanih posebnih pristojbi, a to je naš slučaj, nastaje u trenutku udovoljavanja zahtjeva, dakle nije nužno da pristojbe budu već plaćene u trenutku podnošenja elaborata na pregled.].

Kada utvrdi da geodetski elaborat u svemu odgovara tehničkim i drugim propisima, katastarski ured potvrđuje elaborat i donosi upravno rješenje o provedbi promjene iz geodetskog elaborata u katastarskom operatu (Članak 7. st. 3. Pravilnika).

Promjene se u katastarskom operatu provode na temelju pravomoćnih rješenja katastarskog ureda. Kada rješenje o provedbi promjene iz geodetskog elaborata izrađenog za provođenje odluke o određivanju granice pomorskog dobra postane pravomoćno, primjerak pravomoćnog rješenja dostavlja se Povjerenstvu, a prijavni list za zemljišnu knjigu, koji je sastavni dio geodetskog elaborata, dostavlja se zemljišnoj knjiznom odjelu (Članak 7. st. 4. Pravilnika).

Granica između kopna i mora na katastarskim planovima jest neka vrsta "mekane" granice katastarske općine. Da ta crta nije prava granica katastarske općine vidi se iz svakog katastarskog plana na kojemu je ona prikazana, jer uz nju nisu nacrtani propisani kartografski znakovi za granicu katastarske općine. Osim toga, granica se može pomicati prema moru, npr. kod nasipavanja mora, i tako povećavati površinu kopna, odnosno površina predmetne kopnene katastarske općine, a da se pri tome nigdje drugdje ne oduzima ta površina. Na kopnenim ili riječnim/jezerskim granicama katastarskih općina normalno je da se povećanjem površine jedne katastarske općine, obvezno smanjuje površina druge, susjedne, katastarske općine.

Ta će se stručna nelogičnost, nadam se, ispraviti donošenjem novog Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina. Naime, u nacrtu prijedloga tog zakona od veljače 1999. u članku 28. stoji:

"Unutarnje morske vode i teritorijalno more Republike Hrvatske čine katastarsku općinu "Hrvatsko more" koja sadrži jednu jedinstvenu katastarsku česticu".

Donošenjem te odredbe konačno će se stručno i tehnički riješiti dilema: Što je granica između kopna i mora? Definitivno ona postaje granica katastarske općine jer je sada s druge strane nova katastarska općina "Hrvatsko more", za sada samo s jednom katastarskom česticom, ali zato vrlo velikom.

Zašto se predlagač Zakona odlučio samo za jednu jedinstvenu katastarsku česticu? Vjerojatno zato što granice županija na moru nisu određene, a pogotovo ne granice grado-

va i općina, pa više čestica nije ni dolazilo u obzir. Osim toga, mnogo je jednostavnije voditi evidenciju o jednoj čestici, na jednome mjestu (zašto ne npr. u Rijeci), koja će još dugo vremena biti bez stvarne površine, a od čije će se dogovorene, približno izračunane, površine oduzimati površina za osnivanje novih čestica duž cijele naše obale.

(Pod novim česticama podrazumijevaju se u ovom uratku one nove čestice koje su nastale proširenjem područja katastarske općine na područje "mora" i koje obvezno imaju novi nastavni broj, odnosno broj za jedan veći od posljednjega iskorištenog broja katastarske čestice u predmetnoj katastarskoj općini.).

Za upis novih čestica u zemljišnu knjigu osim prijavnog lista, kojim se dostavljaju podaci o broju, obliku, površini i izgrađenosti katastarske čestice, potrebna je i isprava za upis stvarnog i drugog prava na zemljištu, te drugih činjenica važnih za pravni promet.

Za upis novih čestica u katastarski operat dovoljan je samo prijavni list, dok se ostali podaci potrebni za sadržaj rješenja o upisu novih čestica utvrđuju u upravnom postupku, što je za katastarski ured uobičajeni, svakodnevni, posao.

U katastru je eventualno upitno: Koga upisati kao posjednika nove čestice? S obzirom na to da je pomorsko dobro opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, te ona njime upravlja, održava ga i zaštićuje, mišljenja sam da za sve nove čestice u katastarskom operatu treba kao posjednika upisati Republiku Hrvatsku. Lokalna samouprava ili netko treći mogao bi se upisati kao posjednik tek kada se o tome donese neki akt, npr. dodjela koncesije.

No, i u tome ima iznimaka. Nove čestice, naime, ne moraju nastajati samo nasipavanjem mora. Oni katastarski uredi koji imaju službene planove izradene grafičkom izmjerom (najčešće mjerila 1 : 2880), često se susreću s pogrešno ucrtanom ili čak neucrtanom morskobalnom obalom. Nove čestice nastale kod neucrtane morske obale mogle bi imati postupak kao i nove čestice nastale nasipavanjem mora, dok bi se ispravak pogrešno ucrtane morske obale mogao riješiti i povećanjem površine postojećih katastarskih čestica, pri čemu bi čestice zadržale dosadašnjeg posjednika.

Ako se predmetnim geodetskim elaboratom osnivaju nove čestice koje ne postoje u zemljišnoj knjizi, katastarski će ured izraditi popis tih čestica te ga, uz zahtjev za izradbu naloga za upis novih čestica u zemljišnu knjigu, poslati Državnom pravobranitelju (Članak 8. st. 1. Pravilnika).

Državni će pravobranitelj povodom zahtjeva katastarskog ureda dostaviti nadležnom zemljišnoknjižnom odjelu nalog o upisu novih čestica iz geodetskog elaborata, odnosno prema prijavnom listu za zemljišnu knjigu koji je sastavni dio geodetskog elaborata (Članak 8. st. 2. Pravilnika).

Donošenjem propisa o izradbi i održavanju operata katastarske općine "Hrvatsko more" oslobodit će se i Državni pravobranitelj dijela posla koji je do tada morao obavljati kako bi se nove čestice mogle upisati u zemljišnu knjigu.

Kada Povjerenstvo primi pravomoćno katastarsko rješenje, obvezno je sastaviti popis svih čestica, prema zemljišnoknjižnom i katastarskom stanju, koje prema predmetnoj odluci o određivanju granice pomorskog dobra pripadaju pomorskom dobru, te ga uz zahtjev za izradbu naloga za upis katastarskih čestica kao pomorskog dobra dostaviti Državnom pravobranitelju (Članak 9. Pravilnika).

Državni će pravobranitelj, radi provedbe članka 1038. Pomorskog zakonika, izraditi nalog da se u katastarskoj i zemljišnoknjižnoj evidenciji česticama iz popisa Povjerenstva upiše svojstvo: pomorsko dobro (opće dobro) (Članak 10. Pravilnika).

2.2.1. Upis svojstva pomorskog dobra u službene evidencije

Članak 11. Pravilnika glasi:

“Zemljišna knjiga i tijelo nadležno za katastar zemljišta, po primitku naloga ..., učiniti će vidljivim da su katastarske čestice iz naloga dio pomorskog dobra”.

Prema važećim propisima, ne postoji obveza da se čestice koje pripadaju pomorskom dobru u katastarskom operatu nekako posebno vode ili označavaju. Mišljenja sam da bi bilo dobro, dok se o tome ne donese poseban propis, da se katastarske čestice koje pripadaju pomorskom dobru označe nekim simbolom (npr.: PD u popisu čestica), naročito ako se katastarski operat vodi elektronskom obradom podataka, jer je u tom slučaju omogućeno jednostavno i brzo pretraživanje i izabiranje takvih čestica.

Upis pomorskog dobra (općeg dobra) u zemljišnu knjigu propisan je već Zakonom o zemljišnim knjigama (“Narodne novine”, br. 91/96). U članku 23. stavak 4., među ostalim, određeno je: *“Kada je u zemljišnoj knjizi upisano opće dobro, u vlastovnici će se učiniti vidljivim to njegovo svojstvo ...”.*

3. Završne odredbe

U članku 12. Pravilnika određeno je da na dan stupanja na snagu Pravilnika o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra (31. siječnja 1998.) prestaje važiti Pravilnik o osnivanju i vođenju katastra pomorskog dobra (“Narodne novine”, br. 1/76).

Na kraju još nekoliko riječi o Pravilniku iz 1976. godine. Donijela ga je tadašnja Republička geodetska uprava, na temelju članka 97. Zakona o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima (“Narodne novine”, br. 19/74 i 39/75).

Da bi se moglo pristupiti osnivanju katastra pomorskog dobra prema Pravilniku iz 1976., trebale su tadašnje skupštine općina donijeti odluku o određivanju granice pomorskog dobra na svom području. Međutim, utvrđivanje te granice bilo je prilično nepopularno jer je nailazilo na otpor onih koji su neovlašteno prisvojili pomorsko dobro, pa je takve odluke donijelo samo oko 50 % tadašnjih skupština općina.

Na temelju odredaba Pravilnika iz 1976. godine za osnivanje katastra pomorskog dobra trebale su skupštine općina koje su imale pomorsko dobro izdvojiti znatna novčana sredstva, što većina nije bila spremna učiniti. Naime, taj je pravilnik u članku 8. propisivao:

“Osnivanje katastra (pomorskog dobra) obuhvaća:

- utvrđivanje i obilježavanje pojasa pomorskog dobra;
- utvrđivanje i obilježavanje pojedinih čestica;
- geodetsku izmjeru čestica i prikupljanje podataka o njihovom nazivu, načinu iskorištavanja i korisniku;
- izlaganje na javni uvid utvrđenih podataka;
- izrada katastarskog operata.”

Prema odredbama Pravilnika iz 1976., koliko mi je poznato, bio je izrađen katastar pomorskog dobra samo na području bivše općine Omiš, i to za cijelo obalno područje, odnosno za kat. općine Duće, Jesenice, Omiš, Rogoznica i Žeževica. Te je katastarske operete potvrdila i dopustila njihovu primjenu Republička geodetska uprava rješenjem od 30. studenoga 1985. godine. I na području bivše općine Rijeka bio je izrađen operat katastra pomorskog dobra za osam katastarskih općina u sklopu reambulacije priobalnog

područja, koja se provodila za cijelo obalno područje općine Rijeka. Ti operati, međutim, nisu bili potvrđeni od Republičke geodetske uprave, jer su imali nekih formalnih nedostataka, npr. čestice na terenu nisu bile obilježene prije fotogrametrijskog snimanja.

Tijekom vremena opalo je zanimanje za osnivanjem katastra pomorskog dobra, a time je i smanjena mogućnost pravnog uređenja pomorskog dobra. Naime, odredbom članka 88. Zakona o pomorskom dobru, lukama i pristaništima bilo je određeno da općinski javni pravobranitelj pokrene postupak za izvlaštenje (eksprijaciju) određenog objekta ili prava, odnosno da putem redovite sudske parnice zatraži upis nekog dobra u katastar pomorskog dobra, ali tek nakon uspostavljanja katastra pomorskog dobra. Kako je katastar pomorskog dobra bio osnovan samo za područje bivše općine Omiš, to je za sav preostali dio hrvatske obale praktički propala mogućnost formalno-pravne zaštite pomorskog dobra, pa se uzurpacija i devastacija obale mogla nastaviti nesmanjenom žestinom.

Literatura

- Capar, R. (1994): Međunarodno pravo mora, Pomorski fakultet, Rijeka.
- Maršanić, D. (1997): Određivanje granica na moru. Prvi hrvatski kongres o katastru, Zbornik radova, Hrvatsko geodetsko društvo, Zagreb, str. 259 – 269.
- Narodne novine (1994): Pomorski zakonik 17/94.
- Narodne novine (1994): Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika 74/94.
- Narodne novine (1996): Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika 43/96.
- Narodne novine (1998): Pravilnik o evidenciji i obilježavanju pojasa pomorskog dobra 7/98.
- Rudolf, D. (1985): Međunarodno pravo mora, JAZU, Zagreb.

Book of Rules about Registration and Marking of Maritime Estate Belt

ABSTRACT. The paper describes and explains in details the procedures of carrying out the act passed by the Government of the Republic of Croatia on the border of maritime estate on land, as it is regulated by the "Book of Rules about Registration and Marking of Maritime Estate Belt". The present procedure preceding the process of passing the act on maritime estate border has also been described briefly, and the suggestion supported to adopt the contour line + 0,38 m as the boundary between land and sea while making surveys for the purpose of land register.

Key words: maritime estate, border, cadastre, shoreline

Primljeno: 1999-07-19